

УДК 330.341

Сергій Радинський, асистент

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

НАУКОВІ ПІДХОДИ У ВИЗНАЧЕННІ СУТНОСТІ ТА СТРУКТУРИ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Serhii Radynskyi

SCIENTIFIC APPROACHES CONCERNING THE DETERMINATION OF THE ESSENCE AND STRUCTURE OF THE ENTERPRISE INNOVATIVE POTENTIAL

Ефективне функціонування господарюючих суб'єктів залежить від сукупності засобів, які є в його розпорядженні і перебувають у системній єдності і можуть бути використанні для досягнення певної мети, результату. Зовсім недавно ця сукупність ввійшла в економічну літературу під назвою „потенціал”. По відношенню до промислового підприємства доцільно вести мову про загальний або сукупний потенціал і його складові, а саме: науково-технічний виробничо-технологічний, фінансовий, кадровий, інноваційний. Всі частини загального (сукупного) капіталу тісно пов'язані між собою, тому ефективність його функціонування залежатиме як від стану кожної його складової, так і від їх взаємодії. Збалансування складових потенціалу є важливою умовою повної його реалізації, бо відставання однієї з них є гальмуючим чинником.

Для визначення спроможності підприємства до інноваційних змін використовують поняття „інноваційний потенціал”, яке стало активно використовуватися в економічній літературі з початку 80-х років ХХ ст. Вибір напрямків і варіантів інноваційного розвитку суб'єкта господарювання передбачає аналіз і оцінку достатності інноваційного потенціалу для їх реалізації.

Питанням формування інноваційного потенціалу та ресурсів підприємства в економічній літературі приділяється досить багато уваги. Серед вітчизняних і зарубіжних авторів, які займаються даною проблемою слід відмітити наукові праці Гриньової А.В., Верби В.А., Краснокутської Н.В., Ілляшенка С.М., Ніколаєва А.І., Поповенка Н., Новікової І.В., Федоніна О.С., Репіної І.М., Олексюка О.Д. та інших. Однак серед науковців і практиків ще не сформовано загального підходу щодо сутності інноваційного потенціалу промислових підприємств, розробки методів та критеріїв оцінки. Дана ситуація негативно впливає на інноваційні процеси, не дає змоги задовольнити потреби підприємств в розробці інноваційної стратегії.

Розуміння сутності інноваційного потенціалу дуже важливе, бо визначає підхід до його оцінки, вимірювання й управління, виявляє необхідні умови для успішних інноваційних процесів.

Аналізуючи визначення інноваційного потенціалу дане дослідникам [1 – 5], можна виявити два основних підходи до його розуміння. Перший – потенціал ототожнюється з певним обсягом ресурсів залучених або підготовлених для використання, другий - потенціал визначається реальними можливостями підприємства брати участь в інноваційному процесі, причому не тільки реалізованими, а й нереалізованими з будь-яких причин.

Грунтуючись на викладених варіантах визначень поняття інноваційного потенціалу підприємства, запропонуємо власний погляд на його трактування та характеристику. На наш погляд, інноваційний потенціал підприємства - це органічна, взаємопов'язана сукупність ресурсів і можливостей, що використані, можуть бути використані або можуть бути залучені до створення і реалізації інновацій. Таке

визначення акцентує увагу на тому, що інноваційний потенціал має двоїстий характер, його формує явна і прихована складова. Остання складова вказує на існування певних нереалізованих, незадіяних можливостей у підприємства стосовно його інноваційного шляху розвитку. Вона визначає здатність і можливість системи на принципах комерційності залучати ресурси для ініціювання, створення і розповсюдження різних інновацій. В залежності від рівня реалізації можливостей їх можна класифікувати на реальні, мало перспективні та формальні (неперспективні).

Також у визначенні викладено думку про те, що інноваційний потенціал не може бути утворений шляхом додавання інноваційних складових ресурсів підприємства. Завдяки властивостям цих складових перекривати, заміщувати, посилювати, послаблювати одне одного, їх можна розглядати лише у взаємозв'язку, як упорядковану масу. Додавання, так само як і вилучення кожного окремого елемента, змінить величину інноваційного потенціалу на якусь величину, що не є рівною величині самого доданого чи вилученого елемента.

Подаючи своє розуміння структури інноваційного потенціалу, ми намагалися розмежувати поняття інноваційний потенціал і загальний (сукупний) потенціал господарюючого суб'єкта. Недооцінка такого підходу веде до того, що інноваційний потенціал не виділяють, не вимірюють і, як наслідок, наявність наукових розробок низького науково-технічного рівня, відсутність приросту нових конкурентоспроможних товарів і послуг.

Ознайомлення з працями вітчизняних і зарубіжних науковців дозволили зробити висновок про існування двох підходів згідно яких, інноваційний потенціал розглядається:

- як ядро загального потенціалу підприємства, органічно входячи до його складових [3];
- і як оболонка загального підприємницького потенціалу, що вміщує елементи кожного із його складових: виробничо-технологічного, науково-технічного, фінансово-економічного, кадрового [5].

Ми вважаємо за доцільне об'єднати ці два підходи і пропонуємо розглядати інноваційний потенціал з точки зору системного і комплексного підходів, які передбачають його розгляд як підсистеми цілісної системи більш високого порядку, яка формується за рахунок її складових, одночасно, входячи до їх складу. Тому підвищення рівня інноваційного потенціалу можливе за рахунок росту якості складових загального потенціалу і вдосконалення комунікацій між ними. В свою чергу, ріст інноваційного потенціалу сприятиме підвищенню загального потенціалу підприємства, що визначає можливості виробничого процесу і суттєво впливає на показники фінансово-господарської діяльності підприємства. Саме такий підхід дозволить виробити конкретні рекомендації щодо його оцінки, і відповідно до розробки конкретних практичних рекомендацій з його формування і ефективного використання.

Використана література

1. Верба В.А. Методичні рекомендації з оцінки інноваційного потенціалу / В.А.Верба, І.В. Новікова // Проблеми науки. – 2003. – №4. – С.13–17.
2. Гриньов А.В. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства / А.В. Гриньов // Проблеми науки. – 2003. – №3-4. – С.12–17.
3. Николаев А.И. Инновационное развитие и инновационная культура / А.И. Николаев // Наука і наукознавство.– 2001. - № 2. – С.54–64.
4. Поповенко Н. Оценка инновационного потенциала хозяйственной системе / Н.Поповенко, З. Забарная // Бизнес Информ. – 1998. – № 3. – С. 51–52.
5. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. / О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.Д. Олексюк – К.: КНЕУ, 2004. – 316 с.